

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו.....1
- ב. ידיעת בית רבו שמה ידיעה ... מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו א"ל אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים.....3
- ג. דתנן המוציא מרשות לרשות חייב.....4
- ד. מראות ננעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה.....5

דף ה.

א. בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו

כבר התבאר במסכת סוטה דף כג: ודף כח. שכל איש שבא¹ ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל, אין המים המאריים בודקין את אשתו, שני' (במדבר ה פסוק לא) וְנָקָה הָאִשׁ מִעֹון וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֹנֶיהָ, בזמן שהאיש מנוקה מעון² האשה נושאה את עונה.

ואם עבר³ והשקה את אשתו, הרי זה מוסיף על הטאתו פשע, שגורם לשם המפורש שימחה במים לבטלה, ומוציא לעז על מי שוטה. שאשתו אומרת לאחרות שזינת, ולא בדקו בה המים, והיא לא תדע שמעשי הבעל גרמו.

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק ב הלכה ח ט

² והמל"מ ז"ל כתב דאם שכת העבירה בעת ההשקאה בין שהיתה בשוגג בין שהיתה במזיד המים בודקין אותה עיין שם, אלא שנראה שהוא סותר את עצמו שכתב אח"כ דאף שעשה תשובה אין המים בודקין אותה וגזירת הכתוב הוא והוא תמוה דיציבא בארעא וגזירא בשמי שמיא ודו"ק. מעשה רקח שם

³ רמב"ם שם פרק ג הלכה יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

לפיכך⁴ אם היתה אשתו אסורה עליו מחייבי לאוין או מחייבי עשה אפילו שנייה⁵ וקנא לה ונסתרה אינה שותה, אלא תצא בלא כתובה ותהיה אסורה עליו אף משום זה.

וי"א⁶ שגם אם בא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל, המים המאריים בודקין את אשתו, ואינם בודקים אלא אם בא עליה אחר שנסתרה, אולם אין המים בודקים כל שאינה ראויה לאישות, ולפיכך אם היתה אשתו אסורה עליו מחייבי לאוין או מחייבי עשה אפילו שנייה, וקנא לה ונסתרה אינה שותה אלא תצא בלא כתובה ותהיה אסורה עליו אף משום זה.

י"א⁷ שאפילו בא על ארוסתו בבית חמיו, שאסורה מדברי סופרים, אין המים בודקים את שאתו וי"א⁸ שבדקים.

⁴ ואיכא לעיוני טובא אליבא דרבינו ז"ל מאי האי דנקט מתניתין אלמנה לכ"ג כו' דהיינו שנשא אשה באיסור תיפוק ליה דאפילו עבר עבירה אחת בימיו משהגדיל שוב אין המים בודקין אותו וכ"ש זה דכל ימיו באיסור קאי. והנראה דנקט הני משום דבעי למיתני ולא נוסלת כתובה ומי שבא ביאה אסורה דק"ל דאין משקין אותה מ"מ אינה מפסדת כתובתה וכמ"ש רבינו לעיל בריש פירקין דאם בא עליה בעלה אחר שנסתרה ה"ז אינה שותה ונוטלת כתובה ודין זה הוא משנה ערוכה בר"פ ארוסה ומעמא דאינה שותה הוא משום דאינו מנוקה מעון דהא סוטה אסורה היא עליו עד שתשתה. אלא דאלמנה לכ"ג ודכוותיהו כיון דבסיבתן אינן ראויות לשנות אף דאין האיש מנוקה מעון אינן נוסלות כתובה. משנה למלך שם פרק ב הלכה ח

⁵ דתנן בר"פ ארוסה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיום וממשנה זו הוציא רבינו הדין שכתב לקמן בפירקין דין ט' דאם היתה אשתו אסורה עליו ואפילו שניה אינה שותה משום דבמתניתין קתני חלוצה והדבר פשוט דאיסור החלוצה אינו אלא מד"ס. משנה למלך שם.

⁶ רש"י ז"ל דפירש דמעמא דמתני' הוא משום דכתיב כי תשטה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר וכתב דהכי תניא בספרי. וכן פי' רבי' עובדיה ז"ל ע"ש. ועלה בדעתי לומר דאפשר דרש"י ז"ל מודה לדינו דרבינו דכל מי שבא ביאה אסורה דאין המים בודקין את אשתו ומה שכתב דבראויה לאישות הכתוב מדבר הוא כדי לתת טעם למה שאינה נוסלת כתובה הא ליתא דהא כתובה אינה מן התורה ואפילו לרשב"ג דאמר בפרק בתרא דכתובות דכתובת אשה דאורייתא כבר כתבו הראשונים דלאו משום דאורייתא היא אלא דאית ליה סמך מן התורה. אשר ע"כ נ"ל דרש"י ז"ל חולק בדין זה דרבינו ולא מצאתי בשום מקום שיאמר רש"י דבשביל עבירה אחרת שלא יבדקו המים את אשתו. ובפ"ק דשבועות (דף ה') שהביאו ברייתא זו פירש"י שבא עליה אחר שנסתרה וכן בפ"י דיבמות (דף נ"ח) ובפ"ק דקידושין (דף כ"ז) בכל מקומות אלו פירש"י דבא עליה אחר שנסתרה יע"ש. ופשטיה דקרא בהכי מיירי דהא ונקא האיש מעון הוא ללמד שקודם לכן היה בו עון אם בא עליה וכמ"ש רש"י בפירוש החומש ועל זה סיים הכתוב ואמר והאשה ההיא תשא את עונה דהיינו שיבדקה המים אבל משום ביאה אחרת לא מצינו שתהא מעכבת שלא תבדק. משנה למלך שם.

⁷ דעת הרמב"ם שם. ועיין צפנת פענח שהביא ועיין בתוס' מנחות ד' ס"ד ע"ב וכתובות דף ב' ע"א ד"ה ותנשא ודף ה' ע"א ד"ה מאי ועיין בהך דעירובין ד' ע"ה ע"ב ובפסחים ד' מ"ח ע"א וזה תליא אם האיסור דרבנן יש עליו שם האיסור או רק תקנתא בעלמא וזהו נ"מ בין מעוברת חבירו דשם רק גדר תקנה ובין ארוסה וכ"כ בזה.

⁸ דעת הראב"ד שם. מדאמרינן בר"פ ארוסה (דף כ"ד:) טעמא דכתיבי הני קראי הא לאו הכי ה"א ארוסה שתיא והא כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה מבלעדי אישך שקדמה שכיבת בעל לבעול ולא שקדמה שכיבת בעל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה וכו' כגון שבא עליה ארוס בבית אביה משמע מהכא דאע"ג דבא עליה ארוס בבית אביה הואי שתיא אי לאו דמיעט קרא דלא שתיא ואם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ב. ידיעת בית רבו שמה ידיעה ... מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו א"ל אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים

כבר התבאר לעיל דף ב. ודף ד. ששינוי יש⁹ בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות, שכל הכריתות כיון ששגג ונודע לו בסוף שהטא אף על פי שלא היתה לו ידיעה בתחילה הרי זה חייב חטאת. אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה, וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעלם בינתיים. כלומר שנשטא וידע שנשטא וידע שזה מקדש וזה קודש ונתעלמה ממנו אחר כך שזה טומאה או מקדש או הקודש ונודע לו אח"כ דברים שנתעלמו ממנו¹⁰. וי"א¹¹ שאפילו בידיעת בית רבו נחשב

איתא דבא על ארוסתו בבית חמיו אינו מנוקה מעון למה לי קרא למעט ארוסה תיפוק ליה משום דאין האיש מנוקה מעון. כסף משנה שם. ותמיהני בתמיה קיימת על רבותינו הראב"ד והכ"מ הא"ך לא ראו שרבינו הרמב"ם מיישב השגה זאת במתק לשונו שכתב ואפילו בא על ארוסתו בבית חמיו שאסור מדברי סופרים וכו' וא"כ מאי מקשה הראב"ד מסוגיא דריש ארוסה דאי אמרינן דבא על ארוסתו בבית חמיו אינו מנוקה מעון למה לי קרא למעט ארוסה וכו' הא מן התורה באמת אין כאן איסור וא"כ הוא מנוקה מעון ולכך איצטרך קרא למעומי ארוסה אך הרמב"ם לומד מדרהוינן שהתורה הקפידה שיהא האיש מנוקה מעון א"כ מי שעובר על דברי סופרים ג"כ אינו מנוקה מעון קרינן ביה ולכך אין המים בודקין את אשתו אבל התורה בודאי איצטרך למעט ארוסה דאינה שותה היכא דבא עליה ארוס בבית חמיו דמן התורה הוא מנוקה מעון בזה ותמיהני מאוד על רבותינו הגאונים הראב"ד והכ"מ שלא דקדקו בדברי רבינו הרמב"ם על נכון. ארבעה טורי אבן שם. ובאחרונים פלפלו בזה ואכמ"ל.

⁹ רמב"ם שם פרק יא הלכה א

¹⁰ שלידעה גמורה אנו צריכין כמש"כ במאירי להלכה ולא מהני ידיעת בית רבו ודברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי דבפ"ק דשבועות אמרו בברייתא דרשא זו בשם רבי וכן היא בעיא דפ"ב דשבועות דבן בבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש אוקמיה שם אליבא דרבי דאית ליה ידיעת בית רבו שמה ידיעה ורבינו ז"ל כתבה לקמן בפרק זה מכל הני משמע דאית ליה לרבינו ז"ל ידיעת בית רבו שמה ידיעה כיון דפסק כרבי בהדיא בעיא דלקמן וכיון שכן קשה דמדכתב כיצד נשטא וידע שנשטא וכו' משמע איפכא דבעינן ידיעה בטומאה ממש ואפילו נאמר דידיעה שנשטא ל"ד אלא ר"ל ידיעת בית רבו מ"מ לקמן דכתב ספק ידיעה כידיעה משמע דהוי דלא כרבי וכדכתבו התוס' ז"ל בסוף פ"ב דלרבי אפילו ספק ידיעה לא בעי דסגי ליה בידיעת בית רבו. זאת ועוד דהיה לו לומר הכא דלית ליה ידיעה בתחלה דהיינו כגון תינוק שנשבה לבין העכו"ם ולמה סתם דבריו כל כך ובאמת דבריו מתמיהין וצריכין לי עיון. לח"מ שם. ועיין מרכה"מ דודאי רבנו סובר דרבא פליג אדאביי וס"ל דשפיר משמע לרבי ידיעה ממש בתחלה שכן משמעות לשון המשנה שבועות דף י"ד נשטא וידע וכדפי' רש"י וידע שנשטא ודלא כמו שנדחקו התוס' שם, אלא דרבא סובר מדלא כתיב והיא עלומה ממנו משתמע דידע מעיקרא ממש ולא חייש לקושיית אביי אלא מעתה גבי סוטה וכו' דלא מכרעא כמ"ש התוס' בד"ה ונעלם דשפיר כשלא בא עליה משנסתרה חשיב מנוקה מעון, ועי"ש עוד. ועיין בערוך השולחן העתיד הלכות שגגות סימן רכג

¹¹ עיין מעשה רקח שלמד בדברי רבינו שסובר שמהני ידיעת בית רבו רק נקיט בסתמא כמש"כ במשנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ידיעה, כלומר שידוע הוא שיש טומאה זו בעולם שלמד בבית רבו שהשרץ מטמא והטמא אסור ליכנס למקדש ולאכול קדש, ונתעלם ממנו שנטמא ולא ידע כלל שנטמא או לא ידע שנכנס למקדש¹² עד שלא תמצא מי שאין לו ידיעה זו שאין בו קרבן אלא תינוק שלא למד מימיו. ובשאר כריתות¹³, אף על פי שלא היתה לו ידיעה בתחילה שזה חטא הוא הרי זה חייב חטאת, כיצד תינוק שנשבה לבין העכו"ם וגדל והוא אינו יודע מה הם ישראל ולא דתם, ועשה מלאכה בשבת, או אכל חלב ודם וכיוצא בהן, כשיודע לו שהוא ישראל ומצווה על כל אלו, חייב להביא חטאת.

דין שגגת מקדש וקדשיו כך הוא, שהרי בשאר שגגות נאמר (ויקרא ד פסוק כז כח) בַּעֲשֻׁתָּהּ אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאָשָׁם או הודע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, כיון שידע בסוף אף על פי שלא ידע בתחילה, ובטומאת מקדש וקדשיו נאמר (שם ה פסוק ג) וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם מֵאַחֵר שֵׁנֵאמַר וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ מִכֻּלָּל שֶׁהִיָּתָה שֵׁם יְדִיעָה בְּתַחֲלִילָה וְנֵאמַר וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם הָא לַמִּדָּת שֶׁהוּא צָרִיךְ יְדִיעָה בְּתַחֲלִילָה וִידִיעָה בִּסּוּף וְהַעֲלָם בִּינְתֵימִים.

דף ה:

ג. דתנן המוציא מרשות לרשות חייב

כבר התבאר במסכת שבת דף עג. שהוצאה מרשות לרשות¹⁴ מלאכה מאבות מלאכות היא, ואף על פי שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משה מסיני נאמרו, הרי הוא אומר בתורה (שמות לו פסוק ו) אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתַרּוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּפְּלָא הָעָם מִהֲבִיָּא, הא למדת שההבאה מלאכה קורא אותה, דהבאה לכל אחד מרשותו שהוא רשות היחיד לרשותו

¹² אבל אם לא נעלמה ממנו טומאתו לא היה נכנס למקדש מפני שיש לו ידיעת בית רבו ויודע כי טמא אסור ליכנס למקדש עכ"ל הראב"ד ז"ל. ח"י הרשב"א כאן. ועיין בח"י הריטב"א ובראשונים פ"י אחרים אך לפי דעת הרמב"ם כיון שפסק בשאר כריתות שאפילו תינוק שנשבה שלא ידע כלל מה הם ישראל ולא דתם חייב אם כן הכא כל שידע מהם ישראל וידע שיש איסור טומאה הרי הוי ידיעת בית רבו.

¹³ רמב"ם הלכות שגגות פרק ב הלכה ו

¹⁴ רמב"ם שבת פ"ב ה"ח מ"ב בהקדמה לס' שמה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

של משה שהיה רשות הרבים מפני שהיו רבים מצויין שם, הוא בכלל מלאכה.

וכן אסור להכניס מרה"ה לרה"י וכן למדו מפי השמועה שהמעביר ברשות הרבים מתחלת ארבע לסוף ארבע הרי הוא כמוציא מרשות לרשות וחייב.

כללו של דבר¹⁵ המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, או מרה"ר לרה"י, בין ע"י הליכה או שהושיט או שזרק, וכן המעביר ארבע אמות ברה"ר, חייב מדאורייתא. והמוציא ומכניס מרה"י או מרה"ר לכרמלית ומכרמלית להם, והמעביר ארבע אמות בכרמלית, פטור אבל אסור מדרבנן.

ד. מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה

נגע צרעת האמור בתורה אינו ממחלת הצרעת המצויים בבני אדם מקלקול הדמים ובענייני שחין מצרים וכדומה¹⁶. אלא זהו שינוי במראה על העור ובשיתוף השם נקרא צרעת. ואין זה ממנהגו של עולם אלא אות ומופת היה בישראל שיגיע להם¹⁷.

וכבר התבאר לעיל דף ג. שצרעת עור הבשר¹⁸ הוא שילבין מקום מן העור ותהיה הלבנונית כקרום ביצה, ומקרום ביצה ולמעלה, אבל לבנונית שהיא דיחה מקרום הביצה ולמטה אינה צרעת אלא בוחק הוא. וכלשון המקרא כדכתיב (ויקרא יג פסוק לט) בַּחֵק הוּא פֶּרַח בְּעוֹר טָהוֹר הוּא. ופירוש דבוחק הוי ג"כ לבנונית אלא שהוא לבנונית שיכול להיות בכל גופו של אדם.

¹⁵ חיי אדם כלל נב סעי' א

¹⁶ שהרי יש גם נגעי בגדים ונגעי בתים ובהם אין מחלה. ובאדם עצמו יש כמה מינים כמו נגע בעור הבשר ושחין ומכוה וקרחת וגבהת שהם נפילות שיער הראש וכיוצא בהם. ערוך השולחן העתיד הלכות נגעים סימן עט סעיף א

¹⁷ וכמו שאמרו חז"ל בערכין [ט"ז א] ועל שבעה דברים נגעים באים: על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועות שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין.

¹⁸ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק א הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שד' מראות¹⁹ יש בצרעת עור הבשר הם ארבעה גוונים של כתמים לבנים – בסדר יורד²⁰: עזה כשלג, כצמר לבן, כסיד ההיכל, כקרום ביצה. בהרת היא עזה כשלג, ואילו שאת היא כצמר לבן.

ואלו הן: לובן עז ביותר שאין למעלה ממנו שהוא נראה בעור הבשר כשלג הוא הנקרא (שם פסוק ב ד) בְּהֶרֶת.

ולובן שהוא דיהה²¹ מזה מעט שאיננו עוד לבן גמור, ויש בו מגוון הצהבהב או הכחלחל²², שנראה כצמר נקי של כבש בן יומו הוא הנקרא (שם ושם בפסוק י) שְׂאֵת²³.

ולבן שדיהה מן השאת מעט שנראה כסיד ההיכל הוא תולדת הבהרת ונקראת סְפַחַת (שם).

ולובן שדיהה מסיד ההיכל מעט והרי הוא כקרום ביצה היא תולדת השאת וגם זה נקרא סְפַחַת (שם).

הנה למדת שהמראה שהוא כסיד ההיכל הוא ספחת הבהרת, והמראה שהוא כקרום ביצה היא ספחת השאת שאין לשון ספחת אלא מפילה, מכאן אמרו מראות נגעים שתיים שהן ארבע בהרת וספחתה²⁴, שאת וספחתה.

¹⁹ רמב"ם הלכות טומאות צרעת פרק א הלכה ב

²⁰ השיג עליו הראב"ד וז"ל: שנה משנתו כר"ע דאמר ארבע מראות הללו זו למעלה מזו, דאי לרבנן סיד ההיכל וצמר לבן כי הדדי נינהו אלא שזה נוטה ללובן השלג והצמר נוטה ללובן אחר, והכי איתא בשבועות,

²¹ שנה משנתו כר"ע דאמר ארבע מראות הללו זו למעלה מזו דאי לרבנן סיד ההיכל וצמר לבן כי הדדי נינהו אלא שזה נוטה ללובן השלג והצמר נוטה ללובן אחר והכי איתא בשבועות. השגת הראב"ד שם

²² רש"י הירש פרק יג פסוק יד

²³ לשון שאת תניא בת"כ פ' תזריע: מה לשון שאת מובהקת כמראה הצל שהם גבוהים ממראה החמה דהצל נראה כגבוה מן החמה.

²⁴ ועל אף דבקרא כתיב: שאת או ספחת או בהרת, דלכאורה משמע דאין ספחת רק בשאת אבל באמת אינו כן. ותניא בשבועות [ו' ב]: הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת, לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת. והא דכתיב שאת קודם לבהרת משום דאם היה בהרת קודם לשאת והיה נכתב בהרת או ספחת או שאת הייתי אומר דרך לבהרת שהיא עזה כשלג יש ספחת ולא לשאת. ולהכי אקדמיה לשאת דאם לשאת יש ספחת כ"ש לבהרת, ולכן ספחת באמצע דקאי אלפניו ועל לאחריו, ואם אשאת בלבד קאי ה"ל למיכתב בהרת או שאת או ספחת [עתי"מ]. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

